

Δ. ΕΝΟΤΗΤΑ 19

Το πολίτευμα της δημοκρατίας

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Πολιτικά, Δ 4.2-3, 1291b30-39

Δημοκρατία μὲν οὖν πρώτη
ἐστὶ μὲν ἢ λεγομένη μάλιστα
κατὰ τὸ ἴσον.

Ὁ νόμος γάρ ὁ τῆς τοιαύτης δημοκρατίας
φησὶν (εἶναι) ἴσον
τὸ μηδὲν ὑπερέχειν μᾶλλον
τοῦς ἀπόρους ἢ τοῦς εὐπόρους,

(τὸ) μηδὲ κυρίους εἶναι
ὁποτέρουσοῦν,
ἀλλὰ [φησὶν (εἶναι) ἴσον
τὸ (εἶναι)] ἀμφοτέρους ὁμοίους.
Εἴπερ γὰρ ἐλευθερία
ἔστιν μάλιστ' ἐν δημοκρατίᾳ,
καθάπερ ὑπολαμβάνουσιν τινες,
καὶ ἰσότης,
οὕτως ἂν εἴη
μάλιστα,
κοινωνούντων πάντων μάλιστα
τῆς πολιτείας ὁμοίως.

Ἐπεὶ δὲ πλείων ὁ δῆμος,

κύριον δὲ τὸ δόξαν τοῖς πλείοσιν,

ἀνάγκη δημοκρατίαν εἶναι ταύτην.

Ἐν μὲν οὖν εἶδος δημοκρατίας τοῦτο.

Πρώτο εἶδος δημοκρατίας
εἶναι αὐτὴ που παίρνει τὸ ὄνομά της κυρίως
με κριτήριο τὴν ἀρχὴν τῆς ἰσότητος.
Διότι ὁ νόμος τῆς δημοκρατίας αὐτοῦ τοῦ
εἶδους
θεωρεῖ ὅτι εἶναι ἰσότητα
τὸ νὰ μὴν ὑπερέχουν καθόλου περισσότεροι
οἱ ἀποροὶ ἀπὸ τοὺς εὐποροὺς

κι οὐτε νὰ εἶναι κυρίαρχη
καμιὰ ἀπὸ τὶς δύο τάξεις,
ἀλλὰ τὸ νὰ εἶναι
καὶ οἱ δύο ὅμοιες.

Γιατί, ἀν πράγματι ἡ ἐλευθερία
κυριαρχεῖ στὴ δημοκρατία,
ὅπως ακριβῶς θεωροῦν κάποιοι,
καὶ ἡ ἰσότητα (τὸ ἴδιο),
τότε (τὸ πολίτευμα αὐτό) θὰ πραγματωνόταν
στον μέγιστο βαθμό,
ἀν ὅλοι ἀνεξαιρέτως (οἱ πολῖτες) συμμετείχαν
στο πολίτευμα χωρὶς καμιὰ διάκριση.

Κι ἐπειδὴ ὁ δῆμος εἶναι περισσότερος /εἶναι
ἡ πλειοψηφία,

κι επικρατεῖ ἡ γνώμη τῶν περισσότερων/ τῆς
πλειοψηφίας,
εἶναι ἀνάγκη νὰ εἶναι δημοκρατία αὐτὸ τὸ
πολίτευμα.

Ἐπομένως, ἓνα εἶδος (τὸ πρῶτο εἶδος)
δημοκρατίας εἶναι αὐτό.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΟΜΟΡΡΙΖΑ ΣΤΗ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Δημοκρατία < δῆμος + κρατώ: δημόσιο, δημότης, δημόδης, δήμευση, απόδημος, ενδημικός, δήμαρχος κ.ά

Κράτος, κρατικός, κραταιός, επικράτεια, εγκρατής, αισθησιοκρατία, μονοκράτορας κ.ά

Εστί< **εἰμί**: οντότητα, ουσία, ουσιώδης, εξόντωση, αυτούσιος, απουσία, παρουσία, εξουσιοδότηση, αυτεξούσιος, ετυμολογία, ετυμηγορία, εσθλός κ.ά.

Λεγομένη <λέγω: λεξικό, λεκτικός, λογάς, λογύδριο, λογιότητα, ρήμα, ρητός, ρητορεία, ρήτρα, επικός κ.ά.

Φησίν< φημί: φη- φα- φω- φήμη, προφήτης, διαφήμιση, δυσφήμιση, φημολογία, επευφημία, ευφημισμός, αφασία, αντίφαση, κατάφαση, άφατος, φωνή, φωνήεν, φωνακιάς, διαφωνία, παραφωνία, συμφωνία, φωνάζω κ.ά.

Αμφοτέρους< αμφί + έτερος: αμφιβολία, αμφιθυμία, αμφισημία, αμφιθέατρο, αμφορέας, άμφια, αμφίεση, μεταμφίεση, αμφικτιονία, αμφιλογία, αμφισβήτηση, αμφισβητίας, αμφισβητήσιμος, αμφίβολος, αναμφίβολος, αμφίρροπος, αμφίδρομος κ.ά.

Έτερος, ετερότητα, ετεροαναφορά, ετεροδημότης, ετεροαπασχόληση, ετεροπροσωπία κ.ά.

Υπολαμβάνουσιν<λαμβάνω: λαβ- ληβ- λαβή, απολαβή, συλλαβή, χειρολαβή, μεταλαβιά, εργολαβία, λάφυρο, ευλάβεια, μεσολάβηση, λήμμα, δίλημμα, αντίληψη, μετάληψη, προικατάληψη, ηχοληψία, εικονολήπτης, καταληπτός, ακατάληπτος, εύληπτος, επιλήψιμος, επανειλημμένος κ.ά.

Κοινωνούντων<κοινωνω< κοινωνός< κοινός: κοινότητα, κοινωνία, κοινοτάρχης, ανακοίνωση, κοινοποίηση, κοινόβιο, κοινοβούλιο, κοινωνιολογία, επικοινωνία, πάγκοινος, κοινότοπος, κοινωφελής κ.ά

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥΣ

Τα πολιτεύματα διακρίνονται, κατά τον Αριστοτέλη, σε ορθά και στις παρεκκλίσεις τους από τα ορθά. Έτσι:

ΟΡΘΑ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΑ	→	ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΑ ΟΡΘΑ
1) Βασιλεία • κυβερνά ένας • στόχος: το κοινό συμφέρον	→	1) Τυραννία • κυβερνάει ένας • στόχος: το συμφέρον του μονάρχη
2) Αριστοκρατία • κυβερνούν λίγοι (οι άριστοι) • στόχος: το κοινό συμφέρον	→	2) Ολιγαρχία • κυβερνούν λίγοι (οι πλούσιοι) • στόχος: το συμφέρον των λίγων (των πλουσίων)
3) «Πολιτεία» • κυβερνά ο λαός • στόχος: το κοινό συμφέρον	→	3) «Δημοκρατία» • κυβερνά ο λαός (οι άποροι) • στόχος: το συμφέρον των πολλών (των απόρων)